Uczeń Krawiecki

Dodatek do gazety krawieckiej „ODZIEŻ"

Nr. 2 Królewska Huta, dnia 1. marca 1932 Rok 11

Przyczynki do historji jedwabiu.

To, czem djament jest pomiędzy minerałami, tem jest jedwab pomiędzy materjałami tekstylnemi. Powab i połysk jedwabiu wabi i czaruje od czasów najdawniejszych. Podczas gdy w starożytności i w średniowieczu aż do czasów rokoko jedwab służył pod względem estetycznym tak płci pięknej, jak brzydkiej, stał się on od przeszło stulecia wyłączną ozdobą kobiety. Najstarsze początki jedwabiu prowadzą nas do Chin, które do dziś dnia umiały zachować sobie dominującą rolę w produkcji tego materjału. W starożytności posiadali wyłącznie Chińczycy sekret wytwarzania jedwabiu i byli pod tym względem nauczycielami innych narodów. To też napotykamy w najdawniejszych pomnikach chińskiej literatury narodowej zawsze wzmianki o morwie i gąsiennicy jedwabnika, a sprawy związane z jedwabiem wpłynęły nietylko na obyczaje ludności chińskiej, ale również i na jej kult religijny. Z dzieła historycznego, które napisał Tszu-King, dowiadujemy się, że cesarz chiński Sing-Nong życzył sobie już na 3000 lat przed narodzeniem Chrystusa, aby jego poddani sadzili więcej drzew morwowych, by temsamem podnieść rzemiosło wytwarzających sznury do wędek. Wówczas wyciągano jedwab jak nici szklane z wnętrzności gąsiennic jedwabnika. Rozstrzygające i zasadnicze dane, dotyczące zastosowania kokonów pochodzą od cesarzowej chińskiej Si-hung-szi z roku 2698 przed narodz. Chrystusa, który to wynalazek Chińczycy uczcili tym sposobem, że wynieśli tę zasłużoną cesarzową do godności swego bóstwa. Od tego czasu datuje rozwój hodowli gąsiennic jedwabników jako przemysłu narodowego, odgrywającego nieraz decydującą rolę w ekonomicznych i politycznych losach tego olbrzymiego kraju. Konfucjusz przekazuje nam wiadomości, pochodzące z roku 2357 przed narodz. Chr. o zbudowaniu olbrzymich przędzalń jedwabiu, wspominając równocześnie o budowie tam

ochronnych, usypanych dla zabezpieczenia się przed powodziami rzeki Yao, nad której brzegami znajdowały się rozległe plantancje drzew morwowych. Pierwsza wzmianka o chińskich tkaninach jedwabnych przypada na rok 2255 przed narodz. Chr., gdzie prowincja Szantung składa je jako dary na dworze cesarskim. Dzieło historyczne, które napisał Tszu-King, przekazuje nam pierwszą wzmiankę o farbowaniu i to z roku 2200 przed narodz. Chrystusa. Taksamo pisze Konfucjusz o czerwonych i czarnych materjałach jedwabnych, które złożono cesarzowi Ju jako trybut. Wówczas odgrywały jedwabne parasole i chorągwie pewną rolę, bo zależnie od koloru uwidaczniano godności i stopnie urzędników chińskich. Kolor żółty stanowił wyłączny kolor cesarza, fjoletowy zaś jego żon. Kolory błękitny, czerwony i czarny były, zależnie od zajmowanej rangi, kolorami rycerstwa chińskiego. W pierwszych czasach pojawienia sie jedwabiu stanowił on zasadniczo przywiłej dworu i rycerstwa; ludowi nie wolno było jedwabiu używać. Dopiero liberalny cesarz Ju zezwolił w roku 2205 przed narodz. Chr. na używanie materjału tego również i przez swych poddanych.

W 8-mem stuleciu przed narodz. Chr. osięgnął przemysł jedwabniczy w Chinach nadzwyczaj wysoki stopień doskonałości. Umiano wówczas już wykonywać złotolite brokaty, które przetykano już na krosnach barwnemi piórami. Przez długi przeciąg stuleci stał chiński przemysł jedwabniczy na martwym punkcie. Coprawda rozporządził cesarz Hien-tong w roku 806 przed narodz. Chr., aby każda prowincja państwa chińskiego zasadziła pewną określoną ilość morw, rozszerzając temsamem przemysł jedwabniczy, ale pomimo wszystko brakowało genjalnej głowy, któraby doprowadziła jedwabnictwo w Chinach do rozkwitu. Nawet Konfucjusz, czczony jako prawodawca Chin (551 do 478 przed narodz. Chr.), nie uczynił nic zasadniczego dla hodowli jedwabników. Dopiero półtora stulecia później, za czasów Mencjusza osiągnęła kultura jedwabników rzeczywiste rozpowszechnienie pomiędzy ludem, bo od tego czasu ściągano wszelkie podatki naturalne w jedwabiu. Z powodu, że Chińczycy aż do początku naszej ery nie wchodzili w kontakt z resztą świata, a przedewszystkiem z Europą, był jedwab na zachodzie przez przeciąg 3000 lat nieznany. Zamieszki polityczne stały się jednak powodem upadku tego chińskiego monopolu dlatego, że liczne rzesze synów Państwa Środka wyemigrowały po upadku dynastji rządzącej — który nastąpił około roku 200 przed narodz. Chr. — do Korei. Stąd przeniosła się hodowla jedwabników do Japonji, co nastąpiło po narodz.

Chr. W Japonji rozwinęła się hodowla kokonów jedwabnika w mniejwięcej szóstem stuleciu naszej ery, stając się przemysłem krajowym. Wyrób jedwabiu dochodził w Japonji nieraz do takich rozmiarów, że koniecznemi okazywały się państwowe środki zaradcze przeciwko temu, aby nie zaniedbywać na korzyść kultury jedwabnika uprawy ryżu, co groziłoby krajowi klęską głodową. Niektóre japońskie księstwa musiały zupełnie zaniechać hodowli jedwabnika, taksamo zakazano zwyczajnym śmiertelnikom noszenia szat jedwabnych.

Indowie i Persowie nabywali jedwab już względnie wcześnie drogą handlową od Chińczyków. W starożytnym Egipcie i Babilonie był jednak jedwab nieznany. Tu ubierano się w tkaniny wełniane, bawełniane i lniane. Do starożytnego Rzymu dostał się jedwab jako łup wojenny, o czem dowiadujemy się z Tacyta. Jest rzeczą zrozumiałą, że do tego czasu w Rzymie niewidziane tkaniny stały się dzięki swej połyskującej i mieniącej się powierzchni przedmiotem żywego zapału i że odtąd stosowano jedwab do szat uroczystych. Gdy cesarz Heliogobal wstępował w roku 217 po narodz. Chr. na tron, ukazał się on jako najwyższy kapłan słońca, ubrany w kosztowną jedwabną szatę purpurową. Coprawda gdy w Rzymie poznano — niestety zapóźno — niebezpieczeństwo rozluźniającego się w moralności zbytku, zakazano mężczyznom noszenia szat jedwabnych. Rozrzutny i swych poddanych tyranizujący cesarz Kaligula nosił tylko szaty jedwabne, co stało się powodem, że otrzymał on przydomek „jedwabny“. Gdy zbytek noszenia szat jedwabnych zataczał coraz szersze koła, wydał rząd kategoryczny zakaz noszenia szat jedwabnych. Jedwab był w Rzymie nadzwyczaj drogi, tak, że tylko najzamożniejsi byli w stanie nosić szaty jedwabne. Dopiero w 4-tem stuleciu spadły w Rzymie ceny jedwabiu o tyle, że każdy z ludu mógł się ubierać w szaty wykonane z tego materjału.

Zresztą bardzo długo nie wiedzieli Rzymianie wogóle skąd jedwab właściwie pochodzi! Herodot poczytywał go za wełnę pewnego w Indjach Wschodnich dziko rosnącego drzewa, taksamo twierdził Teofrast, że materjał ten jest pochodzenia roślinnego. Strabon wywodzi pochodzenie jedwabiu z czerwonej kory pewnego gatunku drzewa, a nawet Plinjusz był o pochodzeniu jedwabiu błędnie poinformowany. Przez długi przeciąg czasu uważano jedwab za roślinę wełnistą, rozwijającą się na liściach drzew. Można z tego wywnioskować, że Chińczycy umieli przez długi czas wyśmienicie zachować tajemnicę hodowli gąsiennicy jedwab-

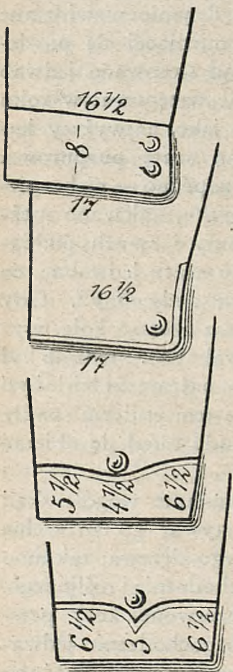
nika. Prawdopodobnie ogłaszano też umyślnie podobne bajki, aby oszukiwać świat. Dopiero w drugiem stuleciu po narodz. Chr. dowiedział się szerszy ogół, że producentem jedwabiu jest owad, a nie roślina. Homilje św. Bazyleusza zawierają po raz pierwszy prawdziwe dane o pochodzeniu jedwabiu i gąsiennicy jedwabnika.

Rysunki zawodowe.

w Szkole Dokształcającej.

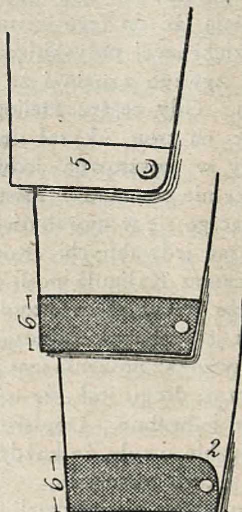
Oświadczenie autora artykułu „Rysunki krawieckie" przedrukowanego w dodatku do Odzieży:

Artykuł „Rysunki krawieckie" stał się z powodu opuszczenia dwuch rycin niejasny i mniej zrozumiały. Tak samo rzecz o ściegach nie należy do tego artykułu, gdyż w myśl wyrażonych w wstępie zdań, rzecz ta powinna być objęta programem rysunków odręcznych na stopień pierwszy.

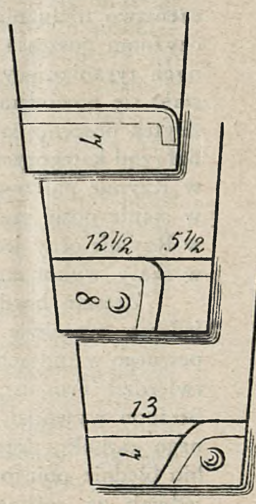

Rysowanie różnych mankiet ubrań i wykończeń czyli dekoracja rękawów.

Skala 1/8

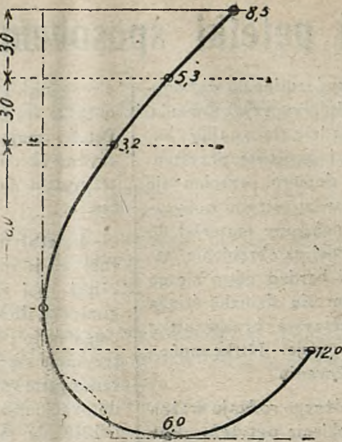

Rysowanie mankiet do marynarek

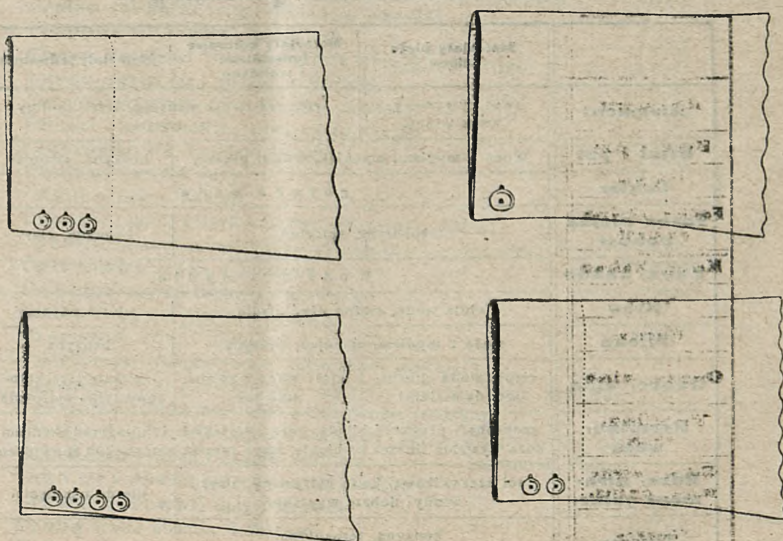
Rysowanie mankiet do płaszczy

Skala 1/8

Rysowanie formy pachy według podanych wymiarów

Skala $^1/_4$.

Rysunki modnych rękawów.

Skala $^1/_5$.

Dziurki i pętelki sposobem krawieckim.

Dziurki są dosyć trudne do wykonania i wymagają najpierw przygotowania. Na materjale kładzie się owalny kawałek materjału i gęsto się przystebnowuje. Potem dopiero przecina się wszystko razem bardzo ostrymi nożyczkami. Ścina się nałożony materjał do szerokości potrzebnej na obrębienie, zakłada się obręb i bardzo gęsto się go podwrębia. Potem się dziurkę ściąga mocno rękoma, zeszywa brzegi nitką i mocno się zaprasowuje. Nitkę można przeciąć po uprasowaniu.

Obok dziurek różnego rodzaju ważna jest umiejętność robienia **pętelek**. **Pętelki zwyczajne** robi się przeciągając 3 — 4 nitki na materjale. Następnie obrzuca się gęsto sposobem dzierganym. Pętelki mają zastosowanie w krawiecczyźnie i bieliźniarstwie, służąc do przytrzymania zakończenia szwu lub przecięcia.

Pętelki okrągłe, różnią się tem, że robi się je na samym brzegu materjału. Nitki robi się tak długie jak objętość guziczka, do którego mają służyć. Przeciąga się je 3—4 razy. Następnie przytrzymuje się je mocno w palcach i obrzuca gęsto sposobem dzierganym. Służą do zapinania guziczków w ubraniu i bieliźnie tam, gdzie dziurki byłyby niewłaściwe, naprzykład u futer.

Jak usuwać plamy?

<table>
<tr><th></th><th>Materjały białe lniane</th><th>Materjały kolorowe bawełniane i wełniane</th><th>Materjały jedwabne</th></tr>
<tr><td>Atrament</td><td>kwas cytrynowy, kwas winny</td><td colspan="2">rozczyn kwasu winnego, jeżeli kolory są trwałe</td></tr>
<tr><td>Brud i pot</td><td colspan="2">Woda z mydłem, amonjak, wiórki panamy</td><td>benzyna, amonjak</td></tr>
<tr><td>Cukier</td><td colspan="3">gorąca woda</td></tr>
<tr><td>Farba olejna pokost</td><td colspan="2">terpentyna, spirytus</td><td>benzyna, eter</td></tr>
<tr><td>Kawa, kakao</td><td colspan="3">Woda bez mydła</td></tr>
<tr><td>Krew</td><td colspan="2">letnia woda, można użyć mydło</td><td>wiórki panamy</td></tr>
<tr><td>Mleko</td><td colspan="2">woda z mydłem, amonjak, benzyna</td><td>benzyna</td></tr>
<tr><td>Owoce, wino</td><td>ciepła woda chlorowa, dym siarki</td><td>letnia woda mydlana, amonjak</td><td>jak materjały kolorowe tylko ostrożnie</td></tr>
<tr><td>Parafina, wosk</td><td colspan="3">zeskrobać, przykryć bibułą, gorąc. żelazkiem lub nagrzan. końcem noża wywabić tłuszcz na bibułę, zmyć resztki benzyną lub spirytusem</td></tr>
<tr><td>Rdza, atrament galus.</td><td colspan="2">sól szczawikowa, kwas cytrynowy, kwas winny; dobrze wypłukać</td><td>nie do usunięcia</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Tłuszcz</td><td colspan="2">benzyna, terpentyna</td><td rowspan="2">rozcieńcz. amonjak</td></tr>
<tr><td>woda z mydłem, sodą</td><td>amonjak</td></tr>
<tr><td>Trawa</td><td>gorąca woda z mydłem</td><td>woda z mydłem</td><td>benzyna</td></tr>
</table>

Huryn Włodzimierz.

Słownik krawiecki

(Ciąg dalszy.)

C

Cajg *(niem — galisko.)* rodzaj mocnej materji na codzień

Caller (kaler) *(ang.)* kołnierz

Canela (kanela)

Cape (kape) pelerynka

Cech *(niem.)* stowarzyszenie rzemieślników jednego zawodu

Cerować *(niem.)* spajać barwę na szwie dla zgubienia zeszycia

Centymetr (ówka) taśma, miara

Centimetermas *(niem.)* centymetrówka

Cet (ket) *(ang.)* jednorzędny surdut, żaket

Cetew *(ang.)* ubranie surdutowe

Cord (kord) prima *(ang.)* prążkowany materjał na kurtki

Cotton (czyli katun) *(ang.)* bawełna

Coat (kaut) *(ang.)* surdut

Cloak (klouk) *(ang.)* płaszcz

Cloth (kloth) *(ang.)* gładka podszewka bawełniana

Craise (krajse) *(ang.)* wkładka, kanefas

Crapella *(fr.)* rodzaj materjału

Crepe de Chin *(fr.)* specjalnie damski materjał.

Crepe satin *(fr.)* rodzaj materjału

Crepe imprime *(fr.)* damska materja

Chałat *(tur.)* mantila, płaszcz żydowski

Chlamyda *(tat.)* rodzaj hustki

Chińska trawa juta

Chappe *(am.)* jedwab

Chomik *(zaol.)* futerko barwy bronzowo-żółtej

Cyrkiel *(niem.)* przyrząd do rysowania i mierzenia

Cytrynowy jeden z kolorów

Cwykiel *(niem.)* wcięcie, rozcięcie

Czako *(węg.)* wojskowa czapka

Czerwień *(słow.)* ulubiony kolor Słowian

Czerkasyn *(kank.)* rodzaj jedwabnej materji

Czekman *(tur.)* wierzchnie odzienie ukraińskich kozaków

Czesucza *(chin.)* materiał z surowego jedwabiu

Czamara *(pers.)* kurtka z fałdami przez długie czasy noszona w Polsce

Czechczery *(węg.)* długie spodnie

Czua *(ar.)* wierzchnie odzienie Huculów

Crawat (krewet) *(ang.)* krawat

Czuba *(rus.)* suknia z futrem

Cotswold rasa owiec

Cüssung *(niem.)* rypka, żebrownik

Cwikiel *(niem.)* klin

D

Dalmatynka (*łać.*) biżancypka carska odzież, liberyjny strój [rzymskich kapłanów
Damasse (*fr.*) materjał ze sztucznego jedwabiu
Damenrock (*niem.*) suknia damska
Decernent (*łać.*) zawodowy referent, radnik
Dekatyzować prasować materjał przed krojeniem
Dekolt (e) (*fr.*) głęboki wykrój koło szyji w sukniach damskich
Delja dawn. strój polskiej szlachty dziś tylko furmani noszą
Diksioner (*fr.*) słownik (n. p. krawiecki)
Diagonal (*gr.*) prążkowany materjał
Deseń (*fr.*) rysunek, wzór, ozdoba
Domino (*włos.*) rodzaj płaszcza
Dowlas (*pol.*) płótno, żulet
Duchesse (Dükes) (*niem.*) gruba tkanina podobna do atłasu
Dubel (double) (*niem.*) podwójny materjał
Duzbaj rasa owiec
Dyplom (*gr. — fr.*) poświadczenie władzy za zdolność, świadectwo
Dymka (*pol*) płótno na wspy
Delskin (y) (*ang.*) skóra sarnia
Dywan (*tur.*) rodzaj kilima, kanapa
Dradedam (*fr.*) rodzaj tkaniny
Drap (y) (*fr.*) tkaniny zawsze czarne
Drelich (y) (*niem.*) tkanina lniana często półbawełniana [używana do obszywania materjałów
Dragon (*niem.*) spięcie, sznalgurt
Draperja ułożenie odpowiednich fałd
Dzierganie (*pols.*) obrzucanie dziurek zakładek udekorowanie [sukni
Dziurki (*pols.*) pętelki
Drückfliege (*niem*) muszka ozdobna
Druckknöpfe (*niem.*) zatrzaski zapinki

E

Egzamin (*łać.*) końcowy wynik
Electa (*am.*) wełna wyborowa
Epitrochil (*gr.*) napierśnik zwisający poniżej kolan u gr.-kat. [księży, czyli kapłańska oznaka czynu
Epolety (*niem.*) naramieniki
Eskimo (*fr.*) podwójny materjał także mandarin zwany
Etamina (*fr.*) rodzaj tkaniny
Eisengarn (*niem.*) błyszcząca podszewka w rękawy

F

Fastryga (*niem.*) szczepnica, szczepnia
Faktura (*niem.*) rachunek za pobrane towary
Fartuszek (*niem.*) zapaska
Fastrygować (*niem.*) z szczepiać, łączyć

(*Ciąg dalszy nastąpi*).